

Teze k bakalářské práci

Bakalářský seminář I.

Autor: Kristýna Michálková

Vedoucí práce: PhDr. Josef Mlejnek, Ph.D.

Název práce: Irské referendum o zrušení osmého dodatku ústavy 2018

Výzkumné otázky:

Ukázalo referendum v tomto případě svá pozitiva?

Ukázalo referendum v tomto případě svá negativa?

Jak se projevila skutečnost, že šlo o hlasování o již přijatém zákoně?

Téma práce a jeho význam:

Referendum je prvkem přímé demokracie, nicméně se čím dál častěji objevuje i jako prvek demokracie zastupitelské. Při referendu je předkládán veřejnosti ke schválení či zamítnutí návrh zákona, předpis, anebo významný krok v mezinárodní politice dané země. O dané otázce hlasují oprávnění voliči. Předností použitím nástroje referenda je, že se otázka, o které je hlasováno, stává pro voliče atraktivnější, zmenšuje se vzdálenost mezi občany a politickou třídou, demokracie je reprezentativnější a obecně může vést ke zlepšení politické kultury. Mezi nedostatky referenda může patřit přílišné přenesení zodpovědnosti na občany, za které tyto úkony mají vykonávat zvolení politici. Riziková může být nedostatečná odbornost veřejnosti, zjednodušení problému na otázku ano vs. ne, což může vést k polarizaci společnosti místo hledání konsensu.

Irsko je od dob vzniku samostatného nezávislého státu stabilní evropskou demokracií, která velice často využívá referenda. Irský politický systém je s instituty přímé demokracie úzce spjat, referendum je nutnou součástí legislativního procesu. Země donedávna byla jednou z posledních evropských zemí a posledních v „západním světě“, kde bylo až na výjimečné případy zakázáno podstupovat potraty. Osmá novela zákona z roku 1983 zaručuje nenarozenému plodu právo na život, čímž zakazuje provádět potraty, pokud těhotenství nepředstavuje vážné zdravotní riziko pro život matky. 9. března 2018 byl koaliční vládou Fine Gael představen návrh na již třicátou šestou změnu zákona, který by osmou novelu ústavy zrušil a 27. března prošel oběma komorami. Referendum se konalo 25. května a návrh na změnu zákona byl schválen 66,4% voličů. Zákon vstoupil v platnost 18. září 2018. Tato ústavní změna je často popisována jako 'smrt konzervativnímu Irsku.'

Vztah k existující literatuře:

Při teoretickém vymezení pojmu referendum bych vycházela především z publikací *Referendum* od autorů Dušana Švedy, Marcely Petřové a Petra Křišky a *Demokracie a referendum* Josefa Vedrala. Ze zahraničních titulů bych využila publikace *Constitutional referendums: the theory and practice of republican deliberation* od Stephen Tierneyho a *Referendums and representative democracy: responsiveness, accountability and deliberation*.

Dosud napsané vysokoškolské práce se zabývají referendem jako takovým nebo přímou demokracií, ale bez souvislosti s irským referendem v roce 2018. Podobné téma, jako mnou zvolené, zpracovává argumentační esej *The Death of Conservative Ireland? The 2018 Abortion Referendum*, která ale na rozdíl od mé práce představuje především analýzu výsledků referenda. Dále článek *The abortion referendum of 2018 and a timeline of abortion politics in Ireland to date*, který se sice soustředí na referendum v roce 2018, ale především poskytuje vzled do potratové politiky země a publikace *Repealing the 8th: Reforming Irish Abortion Law*, která se zabývá ale především předmětem referenda.

Způsob řešení výzkumné otázky:

Bakalářská práce bude koncipována jako případová studie. Využiji kvalitativní metodu výzkumu, především empiricko-analytický přístup. Na případu irského referenda v roce 2018 budu zkoumat pozitiva a negativa využití referenda v politickém systému a skutečnost, že šlo o již přijatý zákon.

V úvodu práce bych teoreticky vymezila pojem referendum jako prvek přímé demokracie a věnovala bych se typologii referend. Dále bych vymezila referendum a jeho roli v irském politickém systému. Předmětem práce by bylo i co k irskému referendu vedlo, jak se k otázce stavěly politické strany, jak vypadaly výzkumy veřejného mínění před jeho proběhnutím, jakou podobu měly kampaně a jaké mělo výsledky.

Seznam klíčových děl:

Odborná literatura

DE LONDRAS, FIONA, and MÁIRÉAD ENRIGHT. *Repealing the 8th: Reforming Irish Abortion Law*. Bristol, UK; Chicago, IL, USA: Bristol University Press, 2018.

DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 9788073673857.

ELKINK J. A., FARRELL D. M., MARIEN S., REIDY T., SUITER J. *The Death of Conservative Ireland? The 2018 Abortion Referendum*, dostupné z: <http://www.ucd.ie/geary/static/publications/workingpapers/gearywp201911.pdf>

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, 2005. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 8073250519.

FIELD, Luke, 2018. *The abortion referendum of 2018 and a timeline of abortion politics in Ireland to date*. Irish Political Studies [online]. 30. 07. 2018, **33**(4), 608-628.

MENDELSON, Matthew a Andrew PARKIN, *Referendum Democracy: Citizens, Elites and Deliberation in Referendum Campaigns*. Basingstoke: Palgrave.

NOLAN, Kevin G. *Abortion: Legislative and Legal Issues*. New York: Nova Science Publishers, Inc (Laws and Legislation Series), 2010.

SETÄLÄ, Maija, *Referendums and democratic government: normative theory and the analysis of institutions*. Basingstoke: Macmillan, 1999.

SETÄLÄ, Maija a Theo SCHILLER. *Referendums and representative democracy: responsiveness, accountability and deliberation*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2009. ISBN 9780203873427.

ŠLOSARČÍK, Ivo. *Politický systém Irska*. Praha: Slon, 2007. ISBN 9788086429618.

ŠIMÍČEK, Vojtěch, 2016. *Přímá demokracie*. ISBN 978-80-210-8351-6.

ŠVEDA, Dušan, Marcela PETRLOVÁ a Petr KRIŠKA. *Referendum*. Bratislava: Epos, 1998. ISBN 8080570876.

TIERNEY, Stephen. *Constitutional referendums: the theory and practice of republican deliberation*. Oxfordshire, England: Oxford University Press, 2014. ISBN 9780198713968.

VEDRAL, Josef, 1996. *Demokracie a referendum*. Praha: Univerzita Karlova.

QVORTRUP, Matt. *Referendums around the world*. New York: Springer Berlin Heidelberg, 2018. ISBN 9783319577975.

Dokumenty

Constitution of Ireland, dostupné z: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/cons/en>

Article 46, Constitution of Ireland, dostupné z:
<http://www.irishstatutebook.ie/eli/cons/en/html#part15>

Article 47, Constitution of Ireland, dostupné z:
<http://www.irishstatutebook.ie/eli/cons/en/html#part15>

Eight amendment, Constitution of Ireland, dostupné z:
<http://www.irishstatutebook.ie/eli/1983/ca/8/enacted/en/html>

Internetové zdroje

Abortion Rights Campaigning. Dostupné z: <https://www.abortionrightscampaign.ie/tag/coalition-to-repeal-the-8th/>

Do you agree or disagree with the following statement: "The law in Ireland needs to change to recognize a woman's right to choose to have an abortion if she wishes"? Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/863758/ireland-support-for-changing-the-law-on-abortion-by-gender/>

Do you approve of the proposal to amend the constitution? The amended text would read: "Provision may be made by law for the regulation of termination of pregnancy". Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/864905/ireland-abortion-referendum-final-results/>

Together for Yes. Dostupné z: <https://www.togetherforyes.ie>

Will you vote Yes in favor of removing the 8th Amendment, or will you vote No to keep it? Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/863795/ireland-abortion-referendum-voting-intentions-by-age/>

Will you vote to repeal the 8th Amendment or vote to retain the 8th Amendment in the constitution? Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/863398/ireland-abortion-referendum-voting-intentions/>